

Ervaringskennis in de lggz en de Academische Werkplaats

Linking Pin bijeenkomst, 30 juni 2026

Steeds vaker wordt de vraag gesteld: Hoe maken we ruimte voor ervaringskennis? Een vraag die ook centraal stond tijdens de Linking Pin bijeenkomst van 30 juni, georganiseerd door de Academische Werkplaats langdurige ggz (AW lggz). In de langdurige ggz wordt ervaringskennis steeds vaker erkend als waardevol. Tegelijkertijd blijft 'het maken van ruimte' voor ervaringskennis in de praktijk lastig. Het voelt vaak abstract of ongrijpbaar. Want wat is ervaringskennis eigenlijk? Wie 'heeft' deze kennis? En wat is er nodig om die kennis echt te kunnen horen en te begrijpen, om daarvan te leren? In het AW netwerk van zorgprofessionals, ervaringsdeskundigen, beleidsmakers, onderzoekers en vertegenwoordigers van cliënten- en naastenorganisaties gingen we hierover in gesprek.

Enik Recovery College

We waren te gast bij Enik Recovery College in Utrecht, een initiatief van Lister (verbonden als Linking Pin aan de Academische Werkplaats). In het welkomstwoord vanuit Enik vertelde peer facilitator Joost Adriaansens hoe ervaringskennis bij Enik de essentiële basis vormt. Co-creatie en zelfhulpgroepen staan binnen Enik centraal, en vrijwilligers geven de herstelacademie grotendeels vorm.

De aanleiding: ervaringskennis in de AW

Voor we in gesprek gingen, blikte Christien Muusse, kartrekker van de AW, kort terug op het afgelopen jaar, waarin de AW werd opgericht. Om ervaringskennis in de gehele werkplaats te verweven, zijn Martijn Kole en Tim Knoote als ervaringsdeskundig adviseurs onderdeel van het kernteam. De komende tijd wil het kernteam graag verder verkennen hoe de werkplaats structureel ruimte kan creëren voor ervaringskennis. Door bijvoorbeeld een community op te

richten van mensen die vanuit eigen ervaring bijdragen aan onderzoeken en projecten van de werkplaats.

Een gesprek over ervaringskennis

Als korte inleiding stonden we stil bij het beeldverhaal 'Ervaringskracht', een stripboek van het Lectoraat GGZ en Samenleving (Hogeschool Windesheim) over de ontwikkeling van de beroepsgroep ervaringsdeskundigen. Ook bespraken we het Referentiekader Inzet van ervaringsdeskundigheid, geschreven door Dienke Boertien en collega's (2026). De auteurs pleiten voor een verbreding van ervaringskennis. Ervaringskennis gaat niet alleen over de doorleefde kennis die een cliënt opdoet met ontwrichting en herstel. Het gaat ook over kennis die onbenoembaar is, waarvoor geen woorden zijn. Dat gaat óók over ervaringen die samenhangen met machtsverhoudingen in het bestaande systeem. Of in het onderlinge contact tussen cliënten, naasten, ervaringsdeskundigen en andere zorgprofessionals.

Ervaringsdeskundig adviseur Tim faciliteerde vervolgens een dialoog over ervaringskennis. In het gesprek werden vier mensen in een 'binnenkring' uitgenodigd: Mariken de Koning (Mentrum), Carola van Alphen (Anoiksis), Max Huber (HVO Querido/HU), en Odette van der Heijden (Cordaan). Later nodigde Tim de buitenkring uit om in het gesprek mee te praten.

Ervaringskennis zit niet in één rol

De verbreding van ervaringskennis, waar het tijdens de introductie kort over ging, kwam al snel naar voren. Iedereen heeft ervaringskennis, in allerlei vormen. Verschillende deelnemers vertelden dat zij ervaring hadden met mentale ontwrichting. Zowel vanuit persoonlijke ervaringen (met en zonder zorg), als vanuit hun rol als naaste, zorgverlener of onderzoeker. Er werd duidelijk dat het scheiden van al die soorten ervaringen lastig is. Zoals Mariken zei: "Al die kennis zit in mij, en ik ben één mens." Max beschreef het als volgt:

"Ik heb ervaring als cliënt, naaste, en onderzoeker. Als die dingen uit elkaar worden gedreven word ik zelf ook uit elkaar gedreven."

Het niet-weten, verbinden van mens tot mens

Een belangrijk inzicht was dat we elkaar van mens tot mens (in plaats van bijvoorbeeld zorgverlener en zorgvrager) kunnen ontmoeten, als we inzien dat iedereen (verschillende vormen van) ervaringskennis in zich heeft. Je kunt dan met elkaar verbinden vanuit medemenselijkheid. Het gaat daarbij niet alleen over wat iedereen weet. Het gaat juist ook over het niet-weten. Carola stelde dan ook:

"Zorgprofessionals denken dat ze altijd de beste versie van zichzelf moeten laten zien. Dat legt de lat voor mij als cliënt heel hoog, want als cliënt zie je dus de hele tijd alleen"

maar 'beste versies'. Zouden we er niet mee geholpen zijn als we allemaal lieten zien dat we twijfels hebben of dingen niet zeker weten? Dat we fouten maken en dat die ook weer te herstellen zijn?"

Ontmoetingen van mens tot mens kunnen op zo'n manier steunend zijn in herstel. Want, zoals Martijn vanuit de buitenkring aangaf, "het is heel moeilijk om een eigen verhaal te vormen als je zorgafhankelijk bent. We moeten voorzichtig zijn dat de ggz dan niet het bepalende verhaal wordt van die mensen." Wat Martijn daarmee bedoelt, is dat het risico bestaat dat de identiteit van mensen al snel bepaald wordt door diagnoses en behandeltrajecten. Terwijl ieder mens meer is dan zijn of haar zorgvraag en een verhaal heeft met veel verschillende kanten.

Ervaringskennis echt horen en begrijpen

Het gesprek bracht ook een ander punt naar voren. In de binnenkring werd gewezen op cliënten die ondervertegenwoordigd zijn in de wereld van ervaringsdeskundigheid. Soms kunnen mensen hun ervaringen niet onder woorden brengen, en wordt gesteld dat deze mensen geen stem hebben. Maar zoals Carola het verwoordde:

"Deze mensen hebben wel een stem, maar niemand begrijpt wat ze zeggen."

De vraag die we kunnen stellen verschuift daarmee van "Hoe geven we mensen een stem?" naar, "Hoe kunnen wij anders leren luisteren?". Onderzoeksmethoden zoals participerende observatie kunnen behulpzaam zijn. Daarbij is een open blik vanuit onderzoekers noodzakelijk: Odette merkte op dat we 'mensen met ervaringskennis' vaak willen betrekken omdat we verwachten dat ze antwoord hebben op onze vragen. "Maar daar gaat het al fout, want het zijn onze vragen. En dat gaat misschien helemaal niet over wat ze willen zeggen."

Peer support initiatieven en de lggz

Het gesprek bood een mooie brug naar het tweede onderdeel van de ochtend. Martijn faciliteerde een paneldiscussie met zes panelleden: Gilles Schipper (Leviaan PLEQ), Coco Egelie-Sprenger (Mentrum), Marloes van Wezel-Oostvogels (Trimbos-instituut), Cassandra Barkman (Zandraket-collectief), Luuk Hafmans (Lister), en Joost Adriaansens (Enik). Het panel sprak over hoe peer support en herstelinitiatieven ruimte maken voor ervaringskennis, en hoe de lggz daarmee kan verbinden.

In het panelgesprek werd het belang van een sterkere verbinding tussen peer support, herstelinitiatieven en de langdurige ggz benadrukt. Daarbij kwamen drie belangrijke inzichten naar voren:

1. **Verbinding en bekendheid kunnen worden versterkt.** Herstelinitiatieven zijn nog niet altijd bekend bij zorgprofessionals en begeleiders. Het leggen van verbindingen tussen initiatieven en reguliere zorg vraagt om mensen die actief bruggen slaan tussen deze werelden. Dat zijn vaak ervaringsdeskundigen, maar ook zorgprofessionals kunnen deze rol vervullen wanneer zij herstelondersteunende zorg prioriteren en zich verbinden met de bijbehorende waarden.
2. **Ervaringskennis verdient een vanzelfsprekende plek in de zorg.** De uitdaging ligt niet alleen in 'meer mensen naar herstelinitiatieven krijgen'. Het gaat ook over het borgen van ervaringskennis en herstelondersteunende zorg in de ggz zelf. Niet alleen op organisatieniveau, maar juist ook binnen teams en dagelijkse zorgprocessen (zoals multidisciplinaire overleggen) is meer aandacht nodig voor de waarde van ervaringskennis.
3. **Duurzame verankering blijft een aandachtspunt.** Financiering voor herstelinitiatieven is vaak niet structureel en dat zit duurzame verankering in de weg.

Reacties, ideeën, meedenken?

De belangrijkste conclusie voor nu: ruimte maken voor ervaringskennis vraagt om concrete manieren waarop mensen kunnen bijdragen, en om verandering in hoe we luisteren en vragen stellen. Binnen de AW gaan we verder aan de slag met het thema ervaringskennis. Ideeën of opmerkingen naar aanleiding van dit verslag zijn dan ook van harte welkom. Je kunt daarvoor contact opnemen met Christien Muusse: cmuusse@trimbos.nl.